

Rösten som samlade ett folk

Berättelse

Det var bister kallt den morgon då historien skrevs i Trondheim. Tisdagen den 6 februari 1917 låg den norska staden under snö, och inne i metodistkyrkan trängdes nästan 150 människor. De var samer, och de hade kommit långväga ifrån – en del från olika delar av Norge, andra från Sverige. För många av dem var det första gången de satt i samma rum som samer från andra trakter och från andra sidan riksgränsen.

Ingenting liknande hade hänt tidigare. Aldrig förr hade samer samlats över gränserna för att tala om sin gemensamma framtid. Bakom mötet stod Elsa Laula Renberg. Hon hade kämpat i årtal för att en sådan dag skulle bli möjlig, och nu satt resultatet av hennes arbete framför henne, rad efter rad av förväntansfulla ansikten.

Som mötets ledare reste hon sig för att hålla öppningstalet. Hennes budskap var allvarligt, nästan strängt. Hon menade att ett litet folk som inte följer med i utvecklingen riskerar att gå under, och att samerna själva bar en stor del av skulden för att de inte hade kommit längre. De hade inte stått tillsammans, sa hon, och de hade aldrig försökt handla som ett enda folk. Just det skulle nu förändras. Orden var inte tänkta att trösta, utan att väcka.

Under de följande dagarna, fram till den 9 februari, arbetade mötet vidare med de frågor som betydde mest för samernas vardag. De diskuterade renskötseln och rätten till betesmark, eftersom marken var själva grunden för deras sätt att leva. De talade om skolan och kom fram till ett viktigt krav: att samiska barn skulle få undervisning på sitt eget språk. En av deltagarna, Daniel Mortenson, höll ett föredrag om renskötsel, och tillsammans dryftade de hur samerna i framtiden skulle kunna organisera sig och föra sin talan starkare.

Mötet trollade inte bort de svårigheter som samerna levde med. Marken fortsatte att vara hotad, och rättigheterna var fortfarande få. Men något hade ändå hänt som inte gick att ta tillbaka. Under några vinterdagar i en kyrka i Trondheim hade en spridd grupp människor börjat se sig själva som ett folk med gemensamma mål. Den känslan överlevde mötet och växte sig starkare med tiden. Därför firas i dag just denna dag, den 6 februari, som samernas nationaldag – till minne av morgonen då Elsa Laula Renberg reste sig och bad sitt folk att stå tillsammans.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
bister	mycket kall och hård
en metodistkyrka	en kyrka för en viss kristen grupp
långväga	som kommer från en plats långt borta
en riksgräns	gränsen mellan två länder

ORD	FÖRKLARING
förväntansfull	full av förhoppning om något som ska hända
ett öppningstal	ett tal i början av ett möte
sträng	hård och allvarlig
gå under	försvinna, ta slut
betesmark	mark där djur kan äta
föra sin talan	själv tala för sina intressen
dryfta	diskutera, tala om noga
ett folk	en stor grupp människor som hör ihop

Läsförståelsefrågor

1. Vad var det som var helt nytt med mötet den 6 februari 1917?
 1. Att det hölls inomhus på vintern
 2. Att samer för första gången samlades över riksgränserna
 3. Att kvinnor fick vara med
2. Varför kallas Elsa Laula Renberg den som stod bakom mötet?
 1. Hon hade kämpat i årtal för att en sådan dag skulle bli möjlig
 2. Hon ägde kyrkan i Trondheim
 3. Hon var den enda som kom från Sverige
3. Hur beskrivs Elsas öppningstal i texten?
 1. lugnt och tröstande
 2. allvarligt, nästan strängt – tänkt att väcka, inte att trösta
 3. kort och roligt
4. Vad bestämde mötet om skolan?
 1. att samiska barn skulle få undervisning på sitt eget språk
 2. att skolan inte var nödvändig
 3. att alla barn skulle gå i norsk skola
5. Varför var marken så viktig att tala om?
 1. Den var grunden för samernas sätt att leva
 2. De ville sälja den
 3. De ville bygga en stad
6. Stämmer påståendena med texten? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Mötet pågick fram till den 9 februari.
 2. Daniel Mortenson höll ett föredrag om renskötsel.
 3. Mötet löste genast alla samernas problem.
7. Texten säger att Elsas ord “inte var tänkta att trösta, utan att väcka”. Vad menas med det? (inferens)
8. Varför står det att något hade hänt “som inte gick att ta tillbaka”, trots att problemen fanns kvar? (inferens)
9. Titeln är “Rösten som samlade ett folk”. Förklara med egna ord vad titeln syftar på. (inferens)

Facit

1. Att samer för första gången samlades över riksgränserna
1. Hon hade kämpat i årtal för att en sådan dag skulle bli möjlig
1. allvarligt, nästan strängt – tänkt att väcka, inte att trösta
1. att samiska barn skulle få undervisning på sitt eget språk
1. Den var grunden för samernas sätt att leva
1. ja b) ja c) nej (texten säger att mötet inte trollade bort svårigheterna)
- Exempel på svar: Hon ville inte få samerna att känna sig nöjda eller lugna, utan att inse allvaret och bli redo att kämpa och förändra sin situation.
- Exempel på svar: Själva känslan av att vara ett folk med gemensamma mål hade väckts. Den tanken kunde inte tas bort igen, även om de praktiska problemen med mark och rättigheter fanns kvar.
- Exempel på svar: Det syftar på Elsas öppningstal. Genom att tala till alla samtidigt fick hon en spridd grupp människor att börja se sig som ett enda folk – hennes röst förenade dem.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är en närbild av öppningsdagen den 6 februari 1917 och kompletterar den biografiska texten, som täcker hela Elsas liv. Tema: ledarskap, ord som väcker och känslan av gemenskap. Berättelsen står i preteritum – passar för att öva dåtid och bisatser (eftersom, att, som). Frågorna 7–9 kräver inferens och lämpar sig för pardiskussion. Citatkärnan i talet (“Vi har inte stått tillsammans ... aldrig försökt handla som ett folk”) är väldokumenterad; texten återger innehållet, inte ett ordagrant citat.

Diskussionsfrågor

- Vad gör att en grupp människor känner sig som “ett folk”? Diskutera språk, historia och gemensamma mål.
- Elsa valde att tala allvarligt och väcka i stället för att trösta. När är det rätt att säga obekväma saker till sin grupp?
- Mötet löste inte alla problem, men kändes ändå viktigt. Kan ett möte eller ett beslut vara betydelsefullt även utan snabba resultat?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en person eller ett tillfälle som fick en grupp att hålla ihop. Förklara vad som hände och varför det betydde något.

Källor och faktagranskning

- Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (SKBL): Elsa Stina Larsdotter Laula Renberg – <https://www.skbl.se/sv/artikel/ElsaStinaLarsdotterLaulaRenberg>
- Store norske leksikon (SNL): Elsa Laula Renberg – https://snl.no/Elsa_Laula_Renberg
- Wikipedia: Elsa Laula Renberg – https://en.wikipedia.org/wiki/Elsa_Laula_Renberg

- Stockholmskällan: Elsa Laula – <https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/demokratisering/politiska-aktorer-case/elsa-laula/>
- Samer.se: Elsa Laula – <https://samer.se/1946>

Fakta granskad i juni 2026. Nyckelfakta: Elsa Laula Renberg föddes 29 november 1877 och dog 22 juli 1931 i Brønnøy i Norge (av tuberkulos). År 1904 gav hon ut kampskriften "Inför lif eller död?" och var med och grundade Lapparnas Centralförbund – den första samiska riksorganisationen. Den 6 februari 1917 ledde hon det första samiska landsmötet i Trondheim; den dagen firas i dag som samernas nationaldag. Hon grundade också Brurskanken samiska kvinneforening (1910) i Norge. Hon gifte sig 1908 med Thomas Pedersen (Toven); paret tog efternamnet Renberg och fick sex barn. Osäkerhet: hennes exakta födelseort anges olika i källorna (Storseleby/Dikanäs nära Vilhelmina, eller Susendal nära norska gränsen) eftersom familjen levde i en sameby vid riksgränsen; texten säger därför "i Vilhelminatrakten". Fotografens namn och exakt år för porträttet är okända (ca 1916).

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.